

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. ПРАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ УРЕДБЕ

Правни основ за доношење уредбе садржан је у члану 5. став 3. Закона о контроли државне помоћи („Службени гласник РС”, број 73/19) и члану 42. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 - исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 - УС, 72/12, 7/14 - УС, 44/14 и 30/18 - др. закон).

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ УРЕДБЕ

Правила за доделу државне помоћи за обављање услуга од општег економског интереса уведена су у правни систем Републике Србије 2012. године кроз измене и допуне Уредбе о правилима за доделу државне помоћи („Службени гласник РС”, бр. 13/10, 100/11, 91/12, 37/12, 37/13, 97/13, 119/14, 23/21-др. прописи и 62/21-др. прописи). Правила су садржана у чл. 97а-97г те уредбе и делимично су усклађена са правним тековинама Европске уније у овој области.

У циљу убрзавања поступка приступања Републике Србије Европској унији као и полазећи од обавеза Републике Србије које проистичу из препорука Европске комисије из годишњих извештаја о напретку Републике Србије и мерилима која су неопходна да Република Србија испуни ради отварања преговарачког Поглавља 8 – Политика конкуренције, неопходно је да се у области државне помоћи настави са усаглашавањем домаћег законодавства са европским правним тековинама.

Тренутно стање усклађености у овој области може се окарактерисати као „делимично усклађено“ са правним тековинама ЕУ. Међутим, доношењем новог Закона о контроли државне помоћи, који је почео са пуном применом 1. јануара 2020. године, дати су правни основ за даље усклађивање правила за доделу државне помоћи кроз подзаконске акте које, на предлог Комисије за контролу државне помоћи преко Министарства финансија, доноси Влада и којима ће се усклађивати секундарни прописи ЕУ као што су регулативе, директиве и одлуке. Са друге стране, Закон по први пут даје могућност и самој Комисији да, такође, доноси подзаконска акта попут упутстава и правилника који, пре свега, служе за транспоновање тзв. “*soft acqies*” као што су смернице, обавештења, саопштења Европске комисије и сл.

За разлику од досадашњег концепта усклађивања који се заснивао на постојању једне уредбе о правилима за доделу различитих категорија државне помоћи, нов концепт подразумева доношење већег броја подзаконских аката који би се односили на прописивање услова и критеријума усклађености државне помоћи у различитим секторима, различитих врста или државне помоћи која се додељује путем специфичних инструмената доделе.

Изузев усклађивања, додатни разлог за доношење овог прописа је прецизирање и појашњавање појединих одредби ради отклањања нејасноћа и у циљу ефикаснијег спровођења у пракси.

Овом уредбом преузима се садржина Обавештења Европске комисије - Смернице Европске уније за државну помоћ у облику накнаде за обављање јавне услуге (*Communication from the Commission - European Union framework for State aid in the form of public service compensation (OJ C 8, 11.1.2012)*) и Одлуке Европске комисије о примени члана 106. став 2. Уговора о функционисању Европске уније у облику накнаде за обављање јавне услуге учесницима на тржишту којима је поверено обављање услуга од општег економског интереса (*Commission Decision on the application of Article 106(2) of the Treaty on the Functioning of the European Union to State aid in the form of public service compensation*

granted to certain undertakings entrusted with the operation of services of general economic interest (OJ L 7, 11.1.2012)). Наиме, наведени ЕУ прописи садрже одредбе којима се оцењује усклађеност државне помоћи у облику накнаде за обављање услуга од општег економског интереса.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Чл. 1. и 2.

Одређују се предмет уредбе и примена, као и у којим случајевима се одредбе ове уредбе неће примењивати.

Члан 3.

Прописује да је државна помоћ која се додељује у облику накнаде за обављање услуге од општег економског интереса усклађена ако испуњава све услове и критеријуме из ове уредбе.

Члан 4.

Критеријум транспарентности подразумева обавезу даваоца да на транспарентан начин објављује податке и информације о повереној услузи, садржају и трајању, годишњем износу накнаде, учеснику на тржишту и др.

Члан 5.

Обавеза обављања услуге од општег економског интереса мора бити јасно дефинисана и поверена учеснику на тржишту актом који дефинише садржај услуге, период обављања, географско подручје, параметре за обрачун накнаде и др.

Члан 6.

Висина накнаде се одређује на основу очекиваних или стварних трошкова који настају обављањем поверене услуге и очекиваних или стварних прихода који се остварују обављањем поверене услуге, приликом чега се у обзир узима и разумна добит.

Члан 7.

У случају обрачуна накнаде на основу очекиваних трошкова и прихода процена тих трошкова и прихода мора бити заснована на веродостојним и јасним параметрима, при чему се спецификација очекиваних трошкова и прихода наводи у акту о поверавању, као и извор података на основу којих је извршена процена (нпр. јавни извори, трошкови пружања дате услуге у претходном периоду, трошкови конкурената, пословни план и др.).

Члан 8.

Нето трошак обављања поверене услуге (трошак неопходан за обављање те услуге) се израчунава помоћу методе нето избегнутих трошкова која нето трошак дефинише као разлику између трошкова (расхода) који су настали као последица извршавања поверене обавезе и трошкова или добити које би одређени учесник на тржишту остварио да није имао ту обавезу.

Члан 9.

У случају када није могуће применити метод нето избегнутих трошкова, користи се метод алокације трошкова у ком случају нето трошак представља разлику између трошкова (расхода) и прихода насталих као последица извршавања поверене обавезе

Трошкови обављања поверене услуге укључују све трошкове настале при обављању те услуге, као и удео у заједничким трошковима ако учесник на тржишту, осим поверене, обавља и друге делатности.

Члан 10.

Приходи који се остварују обављањем поверене услуге обухватају целокупан приход учесника на тржишту, без обзира да ли представља државну помоћ или не, као и износ прекомерне добити коју учесник на тржишту остварује захваљујући додељеним искључивим или посебним правима, чак и ако та права нису повезана са повереном услугом, већ с другим делатностима и без обзира да ли та прекомерна добит представља државну помоћ или не, у смислу прописа о контроли државне помоћи.

Члан 11.

Разумна добит је стопа приноса на капитал коју типични учесник на тржишту узима у обзир приликом доношења одлуке о прихватању обавезе пружања одређене услуге, а као показатељ стопе приноса на капитал користи се најчешће интерна стопа приноса (IRR), а просечна стопа приноса на сопствени капитал (ROE), принос на имовину (ROA) или принос од продаје (ROS).

Просечна стопа приноса на сопствени капитал представља однос зараде пре одбитка камата и пореза (ЕБИТ) и сопственог капитала у датој години и обрачунава се за период трајања акта о поверавању применом дисконтне стопе која се одређује помоћу референтне стопе у складу са прописима о контроли државне помоћи или трошка капитала учесника на тржишту.

Стопа приноса на капитал која не премашује релевантну заменску стопу (swap rate) увећану за 100 базних поена је увек разумна добит.

Члан 12.

Давалац државне помоћи може да додели и подстицаје за повећање ефикасности у циљу повећања ефикасности и квалитета пружања поверене услуге, при чему се у том случају висина накнаде дефинише унапред у фискном износу или у зависности од достигнутог нивоа ефикасности пружања поверене услуге.

Члан 13.

Ако учесник на тржишту, поред поверене услуге, обавља и друге делатности, дужан је да води одвојене рачуне, односно да приказује трошкове и приходе за сваку делатност појединачно, како би могла да се изврши провера да ли му је додељена прекомерна накнада и да ли додељену накнаду искључиво користи за пружање поверених услуга.

Члан 14.

Државна помоћ је неусклађена ако је накнада прекомерна, па је давалац дужан да води рачуна о томе да не додели прекомерну накнаду и да врши проверу најмање сваке две године током трајања и након истека акта о поверавању да ли је додељена прекомерна накнада, а на захтев Комисије за контролу државне помоћи да достави доказе о томе.

Члан 15.

До нарушавања конкуренције на тржишту може доћи у случају када период трајања акта о поверавању неоправдано дуго траје, обављање услуге је поверено на тржишту на коме се већ обављају сличне услуге, поверена услуга је могла да се обавља на тржишни начин и сл.

Члан 16.

Прописује случајеве и услове у којима је накнада увек усклађена и представља увек усклађену државну помоћ. То је случај када годишњи или просечни годишњи износ накнаде не прелази 15 милиона евра, осим у сектору саобраћаја и саобраћајне инфраструктуре или се додељује за пружање услуга обавезне здравствене и социјалне заштите или се додељује за услуге управљања аеродромом чији просечни годишњи промет путника у току две финансијске године које претходе години у којој је услуга поверена не прелази 200.000 путника, односно пристаништем чији просечни годишњи промет путника у истом периоду не прелази 300.000 путника.

Члан 17.

Прописује обавезе даваоца у погледу вођења евиденције и ивештавања Комисије за контролу државне помоћи а у вези са доделом државне помоћи у облику накнаде.

Члан 18 - 20.

Односи се на прелазне и завршне одредбе.

V. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ УРЕДБЕ

За реализацију ове уредбе није потребно обезбедити средства у буџету Републике Србије.